

Bijlage 3

Begrippenlijst bij de contourenschets

30-minuten bereikbaarheid van (basis)voorzieningen

De 30-minuten gemeenschap betekent dat belangrijke voorzieningen van huis uit binnen 30 minuten met verschillende vervoersvormen (modaliteiten) te bereiken zijn (maatstaf voor bereikbaarheid).

Agrolocatie

Een agro-locatie is een cluster van agrarische bedrijven, of agrarische hulpbedrijven, met bijbehorende voorzieningen.

Beekdalen

Beekdalen zijn laaggelegen gebieden die het zand doorsnijden en in de richting van het veengebied afwateren, voornamelijk in gebruik als graslanden.

Boerdiverse landbouw

Boerdiversiteit verwijst naar de verscheidenheid aan typen boeren en agrarische bedrijfsvoeringen binnen de landbouwsector. Deze variatie maakt de agrarische sector als geheel veerkrachtiger en beter bestand tegen economische, ecologische en maatschappelijke veranderingen.

De provincie erkent en waardeert deze diversiteit, en streeft ernaar om boeren te ondersteunen met passende middelen en beleid. We zetten in op het behoud en versterken van boerdiversiteit als onderdeel van een robuuste landbouwtoekomst.

Brede welvaart

Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu, leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid.

Economisch aandeel agrofood sector:

De hele agrofoodsector (incl. toeleverende bedrijven, verwerkende industrie en distributie) is goed voor bijna 20 procent van de totale toegevoegde waarde van de Friese economie en 17 procent van de werkgelegenheid (Beleidsbrief Landbouw Fryslân 2025-2030; provinciale notitie Agrofood in beeld, 2023).

Energiehubs

In een energiehub vinden energieproductie en energievraag gelijktijdig plaats. Hierdoor wordt het openbare net zo minimaal mogelijk belast en kan er energie worden uitgewisseld zonder afhankelijkheid van de externe energiemarkt. Een energiehub kan meerdere vormen aannemen, in grootte en organisatie.

Fries stedelijk netwerk

Bestaat uit: Leeuwarden, Drachten, Sneek, Heerenveen

Geothermie

Geothermie, ook wel aardwarmte, maakt gebruik van warmte uit de diepe ondergrond. Vanuit minimaal 500 meter onder de grond wordt warm water opgepompt, wat gebruikt wordt om leidingwater te verwarmen. Dit betekent dat door meerdere aardlagen wordt geboord, waaronder aardlagen die grondwater kunnen beschermen.

Groenblauwe diensten

Groene- en blauwe diensten zijn bovenwettelijke, vrijwillige activiteiten die worden ondernomen door particuliere grondeigenaren en grondgebruikers. Groene diensten richten zich op landschap, natuur en de toegankelijkheid van het landelijk gebied. Blauwe diensten richten zich op waterbeheer, waterberging en waterconservering. In de verdere uitwerking naar de Omgevingsvisie zoeken wij uit in welke omvang deze diensten onderdeel kunnen worden van een bedrijfsmodel voor de (agrarische) ondernemers.

KPI

KPI's staan voor Kritieke Prestatie Indicatoren. Ze worden gebruikt om de prestatie te meten. Hiermee kun je monitoren of de prestaties van een bedrijf of organisatie overeenkomen met de operationele doelstellingen of geplande strategie van dat bedrijf

Lagenbenadering

De lagenbenadering is een methode om de principes goed door te laten werken in ruimtelijke keuzes. Op die manier kunnen we functies een plek geven waar ze het meest tot hun recht komen, ook op lange termijn, en optimaal bijdragen aan andere functies. De eerste laag is de natuurlijke ondergrond van water en bodem; de tweede laag bestaat uit wegen, spoor- en vaarwegen, leidingen, de netwerken voor economie en energie; de derde laag omvat het menselijk gebruik zoals woningen, voorzieningen, werklocaties, recreatie e.d.

Landschap van wereldklasse

Een Fries landschap dat internationaal als uitzonderlijk wordt beschouwd vanwege zijn kwaliteit, schoonheid, cultuurhistorische waarde en duurzaamheid. Dit betekent dat het landschap niet alleen aantrekkelijk en kenmerkend is voor Fryslân, maar ook op een niveau staat dat wereldwijd bewondering en erkenning verdient.

Leefbaarheid

Leefbaarheid is de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die de Friese inwoners er aan stellen.

Merkmanifest:

Dit organisatieverhaal is ontwikkeld door en voor de ambtelijke organisatie van Provinsje Fryslân. Hierin zijn onze overtuigingen, idealen en waarden vastgelegd. Het omschrijft welk karakter en welke kenmerkende werkwijze we mee brengen richting gekozen bestuur en de mienskip. It ferhaal fan provinsje Fryslân is waar we voor staan en waar we in geloven!

Mobiliteitshubs

In een mobiliteitshub komen verschillende vervoerswijzen (modaliteiten) bij elkaar. De reiziger kan hier overstappen van bijv. de fiets op trein of bus, of van de auto op de trein of bus en vice versa. Medio 2025 zal naar verwachting een provinciale Visie op mobiliteitshubs vastgesteld zijn.

Multimodale mobiliteit

Multimodale mobiliteit betekent het gebruik van verschillende vervoersmiddelen binnen één reis of transportketen om van het beginpunt tot het eindpunt te komen; dit geldt zowel voor personenvervoer als voor goederenvervoer. Het doel van multimodale mobiliteit is om de sterke punten van verschillende vervoersmiddelen te combineren en zo optimaal te benutten.

Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebieden zijn vanwege hun belang voor de instandhouding van bepaalde soorten en/ of leefgebieden aangewezen op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn

Natuurlijke aanwas demografie

De natuurlijke aanwas is het aantal geboorten minus het aantal sterfgevallen.

Ruimtelijke kwaliteit

Bij ruimtelijke kwaliteit gaat het om de synergie tussen gebruikswaarde, belevingswaarde, herkomstwaarde en toekomstwaarde.

Sociale samenhang

Sociale samenhang verwijst naar de verbondenheid en het gemeenschapsgevoel tussen mensen

Synergie

Synergie ontstaat als gevolg van concentratie van activiteiten, bijv. door kennisoverdracht, een groter klantenpotentieel, uitwisseling van goederen en diensten, een groter draagvlak voor voorzieningen, of betere matching op de arbeidsmarkt. Zo kunnen bedrijven productiever zijn, of sneller groeien als ze gevestigd zijn in de nabijheid van andere bedrijven

Tijdelijke woningen

Onder tijdelijke woningen worden woningen verstaan die voor een bepaalde tijd op een tijdelijke locatie (met toegelaten functie wonen of tijdelijke afwijking Omgevingsplan) mogen worden gebouwd.

Bron: Basis set 2.0 Landelijke monitoring voortgang woningbouw (LMVW) vastgesteld in BO VRO mei/juni 2024.

Transformeren

Transformeren is het proces van ingrijpende verandering of herontwikkeling van een gebied, met als doel een duurzame en toekomstbestendige omgeving te creëren die aansluit bij de veranderende behoeften van samenleving, economie en ecologie.

Veenoxidatie

Veenoxidatie is een natuurlijk proces waarbij veen dat aan zuurstof wordt blootgesteld oxideert en daarmee verdwijnt.

Watersystemen op de waddeneilanden:

Alle Waddeneilanden hebben een zelfstandig hydrologisch systeem, met een eigen zoetwaterbel onder het duincomplex. Deze zoetwaterbel is cruciaal voor vrijwel alle functies en gebruikers, maar staat door klimaatverandering, zeespiegelstijging en onttrekkingen onder druk. Voor het behoud van de zoetwaterbellen is het van belang dat we langer (regen)water vasthouden in de duinen en binnenduintrand, en grondwateronttrekkingen waar nodig beperken.

Waterrobuust bouwen

Waterrobuust bouwen is het voldoende hoog of adaptief bouwen zodat bij calamiteiten de schade van een overstroming beperkt blijft.